

Livsforsikringselskaber og tværgående
pensionskasser

Markedsudvikling 2009

1.	Konklusioner:.....	3
2.	Hovedtendenser i selskabernes årsregnskaber.....	4
	Tabel 1: Uddrag af resultatopgørelser og balancer, 2005-2009.	4
	Figur 1: Omkostningsprocent for markedsorienterede selskaber.....	5
	Figur 2: Omkostningsprocent for ikke-markedsorient. selskaber.....	6
	Tabel 2: Livsforsikringshensættelser fordelt på garantier.....	7
	Figur 3: Investeringsafkastet i procent siden 1997.....	8
3.	Risici	9
	Tabel 3: Fordelingen af det gældende kapitalkrav ultimo 2009.	10
	Tabel 4: Selskabernes samlede risikoeksponering ultimo 2009.	10
	Tabel 5: De fem største risikotyper ultimo 2009.	11
	Tabel 6: Udvikling i bonuspotentialer, som kan anvendes til at dække tab.....	12
	Figur 4: Solvensoverdækning i selskaberne.	12
4.	Om statistikken	13
5.	Appendiks	15
	Appendiks 1: Nøgletal for alle livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser.....	15
	Appendiks 2: Investeringsafkastet i 2008 og 2009.....	17
	Figur A2: Aktieandel i selskaberne ultimo 2009.....	18
	Figur A3: Investeringsafkast i selskaberne i 2009.....	18
	Appendiks 3: Markedskoncentration efter segmentering.....	19
	Tabel A1: De største selskaber, ikke-segenteret.....	19
	Tabel A2: De største selskaber, segmenteret.	19
	Appendiks 4: Den opsparingsbaserede pensionsformue i Danmark.....	20
	Appendiks 5: Oversigt over selskaber i artiklen ultimo 2009.....	21

Markedsudviklingen i 2009 for Livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser

1. Konklusioner:

Selskaberne fik et investeringsafkast på i alt 121 mia. svarende til en forrentning på 7,5 pct. Alle selskaber kunne fremvise et positivt investeringsafkast.

Selskabernes modstandskraft overfor en negativ markedsudvikling er forbedret gennem 2009. Selskabernes samlede bonuspotentialer, der kan bruges til at dække tab, er blevet styrket i et omfang, der svarer til ca. halvdelen af svækkelsen i 2008.

Pensionsordninger med høje garantier udgør forsat en stor andel af selskabernes forretningsvolumen. De høje nominelle garantier indebærer typisk en begrænsning på de investeringsstrategier, som selskaberne kan vælge. Det skyldes, at kapitalkravet på selskabernes forpligtelser på kontrakterne begrænser den risiko, som selskaberne kan påtage sig på investeringssiden. Finanstilsynet forventer, at bevægelsen væk fra høje garantier hen mod pensionsordninger uden garanti eller med 0-garanti fortsætter. Det skyldes blandt andet kommende EU-krav i Solvens II-direktivet, hvor selskaber med store rentegarantier vil blive mødt med et øget kapitalkrav.

Solvensdækningen steg til faktor 2,9 ultimo 2009 fra 2,6 i 2008 - spredningen blandt selskaberne er forsat betydelig.

Hovedtallene for livsforsikringselskaberne i 2009 var:

- I 2009 blev årets samlede resultat på 9,8 mia. kr. mod et underskud på 22,8 mia. kr. i 2008.
- De samlede bruttopræmier faldt til 103 mia. kr. i 2009 fra 108 mia. kr. i 2008.
- De forsikringsmæssige ydelser faldt med 0,3 pct. til 68 mia. kr.
- Den samlede pensionsopsparede formue steg til 2740 mia. kr. Heraf forvalter livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser ca. 60 pct.

2. Hovedtendenser i selskabernes årsregnskaber

2009 har været præget af et fald i bruttopræmierne.¹ Faldet i bruttopræmier skyldes færre overflytninger mellem selskaberne og færre ekstraordinære pensionsindbetalinger.²

Tabel 1: Uddrag af resultatopgørelser og balancer, 2005-2009.

Mio.kr.	2005	2006	2007	2008	2009	Vækst p.a.	
						2008-2009	2005-2009
Resultat poster (uddrag)						Pct.	
Bruttopræmier	80.986	90.261	98.384	108.412	103.278	-4,7	6,3
Præmier f.e.r.	80.521	89.859	98.113	108.080	102.921	-4,8	6,3
Forsikringsydelse f.e.r.	51.000	60.569	67.952	68.297	68.124	-0,3	7,5
Ændring i livsforsikrings-/pensionshensættelser f.e.r.	-105.764	-13.440	-17.769	-63.400	-62.006	-2,2	-12,5
Bonus i alt	-31.708	-29.983	-4.285	62.675	-19.688	*	-11,2
Forsikringsmæssige driftsomkostninger f.e.r.	4.511	4.612	4.889	5.138	4.933	-4,0	2,3
Investeringsafkast	165.132	55.016	14.030	-70.177	120.963	*	-7,5
Årets resultat efter skat	16.373	14.241	651	-22.810	9.802	*	-12,0
Balance poster (uddrag)							
Hensættelser til forsikrings- og investeringskontrakter	1.183.073	1.245.881	1.286.883	1.292.800	1.423.512	10,1	4,7
Egenkapital	118.897	130.117	128.366	107.157	114.122	6,5	-1,0
Aktiver i alt	1.334.199	1.412.739	1.466.437	1.515.176	1.647.960	8,8	5,4
Nøgletal							
Afkast før pensionsafkastskat (se anmærkning)	14,36	4,16	0,88	-3,09	7,57		
Egenkapitalens forrentning før skat	17,87	13,90	1,50	-16,94	11,34		
Omkostningsprocent af præmier	5,34	4,92	4,70	4,48	4,75		
Bonusgrad	8,70	10,26	9,04	1,43	2,94		
Solvensdækning	2,64	3,12	3,26	2,60	2,88		

Anm.: Regnskabstallene er baseret på indberetninger fra de selskaber, der var på markedet i de enkelte år i 5-års perioden. Minus betyder at kunderne er tilskrevet bonus (minus på selskabets resultat). Nøgletallet 'afkast før pensionsafkastskat' er beregnet før pensionsafkastskat og uden de aktiver, der er tilknyttet unit link forsikringer.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Efter kraftige kursfald på finansmarkederne i 2008 steg ikke mindst aktiekurserne pænt i 2009. Sektorens samlede investeringsafkast blev på 121 mia. kr. svarende til en afkastprocent på 7,5 pct. mod et negativt afkast på 3,1 pct. året før. De samlede hensættelser til

¹ I 2009 var 83 pct. af de samlede pensionsindbetalinger knyttet til et ansættelsesforhold. Denne andel har været stigende i de seneste år, viser tal fra skatteministeriet. se <http://www.skm.dk>

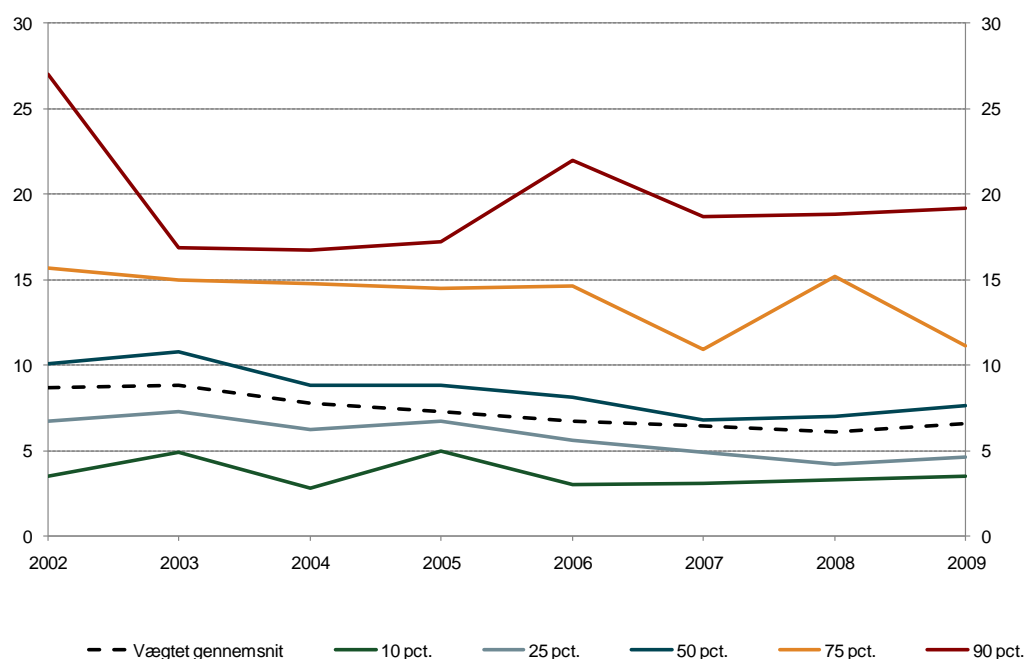
² Bruttopræmier opdeles i regnskaberne som enten løbende præmier eller engangspræmier. De løbende præmier på forsikringskontrakter steg med 4 pct. i 2009, mens engangspræmierne faldt med 37 pct. Engangspræmier indeholder både overflytninger og ekstraordinære indbetalinger. Overflytninger mellem selskaberne har i 2009 været lave blandt andet som følge af kursværn. Ekstraordinære indbetalinger er indbetalinger udenfor den aftalte rytme, men hvor der ikke nødvendigvis er tale om en overflytning.

forsikrings- og investeringskontrakter udgør ca. 1.423 mia. kr. ved udgangen af 2009, hvilket er en vækst på 10 pct. Den samlede værdi af aktiverne er nu på over 1.647 mia. kr., svarende til en vækst på 8,8 pct. i 2009.

Forsikringsmæssige omkostninger

Omkostninger til personale og administration faldt med 4 pct. i 2009 efter en jævn vækst i de foregående år. De gennemsnitlige omkostninger i forhold til præmieindtægter ligger for de markeds-orienterede selskaber på ca. 6 pct. De dyreste markedsorienterede selskaber, målt på 90-pct. fraktilen, adskiller sig fra resten af branchen ved at have en væsentligt højere omkostningsprocent på hen imod 20 pct.

Figur 1: Omkostningsprocent for markedsorienterede³ selskaber.

Anm.: Omkostninger i procent af præmieindtægter.

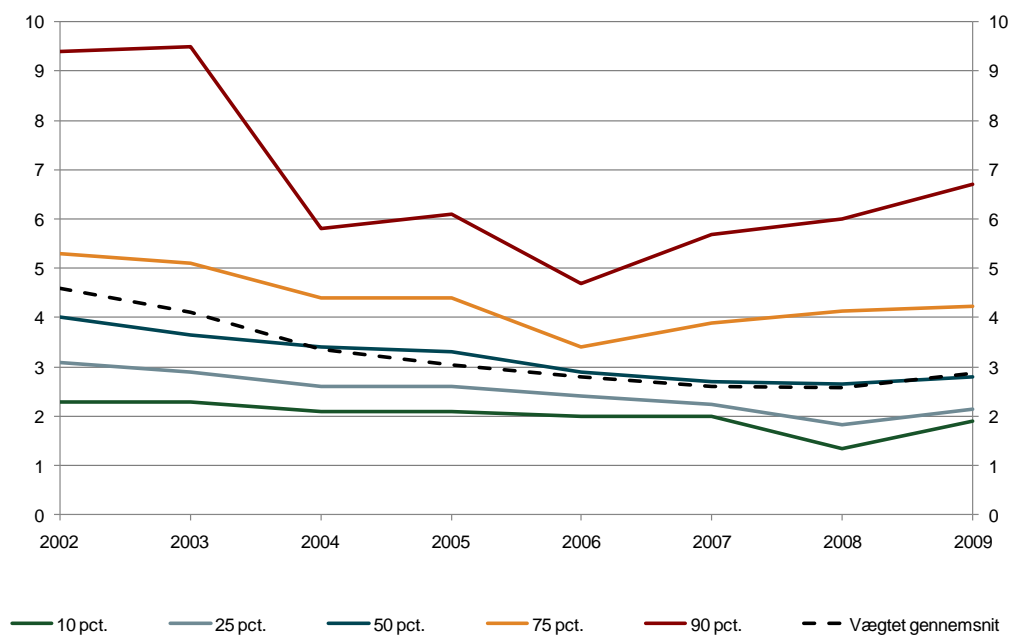
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

For de dyreste ikke-markedsorienterede selskaber skete der i perioden 2003-2006 et væsentligt fald i omkostningsprocenten. Men i de sidste par år er udviklingen vendt og omkostningsprocenten i de dyreste ikke-markedsorienterede selskaber stiger. For første gang i flere år steg omkostningsprocenten i de billigste ikke-markedsorienterede

³ Se afsnit 4: Om statistikken vedr. begrebet markedsorientering.

selskaber. Deres omkostningsprocent ligger fortsat kun på 10 pct. i forhold til de dyreste markedsorienterede selskaber.

Figur 2: Omkostningsprocent for ikke-markedsorient. selskaber.

Anm.: Omkostninger i procent af præmieindtægter.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Pensionshensættelser

Andelen af kunder som har oprindelige garantier på over 4 pct. falder fortsat.

Indbetalingerne på disse kontrakter forrentes dog med den oprindelige aftalte rente, hvorfor de samlede hensættelser til kontrakter med høje garantier godt kan stige i de enkelte selskaber.

Det er især de markedsorienterede selskaber, som har mange hensættelser med høje garantier, mens andelen er lavere og falder hurtigere i de ikke-markedsorienterede selskaber. Med en 0-garanti er kunden sikret mod negativt afkast, hvilket ikke er tilfældet, hvis kunden ingen garanti har.

Tabel 2: Livsforsikringshensættelser fordelt på garantier.

Ikke-markedsorienterede selskaber	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
Ingen garantier eller 0-garantier	13%	9%	15%
Garantier større end 0 pct. til og med 4 pct.	46%	62%	60%
Garantier større end 4 pct.	41%	30%	25%
Alle livsforsikrings-/pensionshensættelser	100%	100%	100%
Markedsorienterede selskaber	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
Ingen garantier eller 0-garantier	7%	6%	8%
Garantier større end 0 pct. til og med 4 pct.	38%	41%	42%
Garantier større end 4 pct.	55%	53%	49%
Alle livsforsikrings-/pensionshensættelser	100%	100%	100%
Alle selskaber	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
Ingen garantier eller 0-garantier	10%	7%	11%
Garantier større end 0 pct. til og med 4 pct.	42%	51%	51%
Garantier større end 4 pct.	48%	42%	38%
Alle livsforsikrings-/pensionshensættelser	100%	100%	100%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Høje garantier udgør fortsat en meget stor andel af forretningsvolumen hos selskaberne. Garantierne har igennem mange år skabt udfordringer for selskaberne blandt andet på grund af misforholdet mellem varigheden på forpligtelserne overfor kunderne og varigheden på de aktiver selskaberne anvender til at afdække forpligtelserne. Hertil kommer, at garantierne under de kommende Solvens II regler vil blive mødt med et forøget kapitalkrav. Selskaber med høje garantiniveauer på livrenter i ældre bestande, vil blive ramt hårdest. Værdien af garantierne afhænger endvidere af, at de bakkes op af en økonomisk enhed med tilstrækkelig finansiel styrke. Det skal her nævnes, at ingen selskaber havde problemer med at overholde de gældende kapitalkrav ved årsskiftet.

Garantierne er ikke gratis, selvom kunderne ikke har betalt særskilt for dem. Når et selskab har givet en garanti som en del af forsikringsaftalen, så indebærer det en indskrænkning af de investeringsstrategier, som selskabet kan vælge, idet kravet om at skulle leve op til deres forpligtelser begrænser den risiko, som selskabet kan påtage sig på investeringssiden. Konsekvensen af en forsigtig investeringsstrategi er, at selskabet i perioder ikke er i stand til at opbygge kapitalbuffer, da den valgte investeringsstrategi

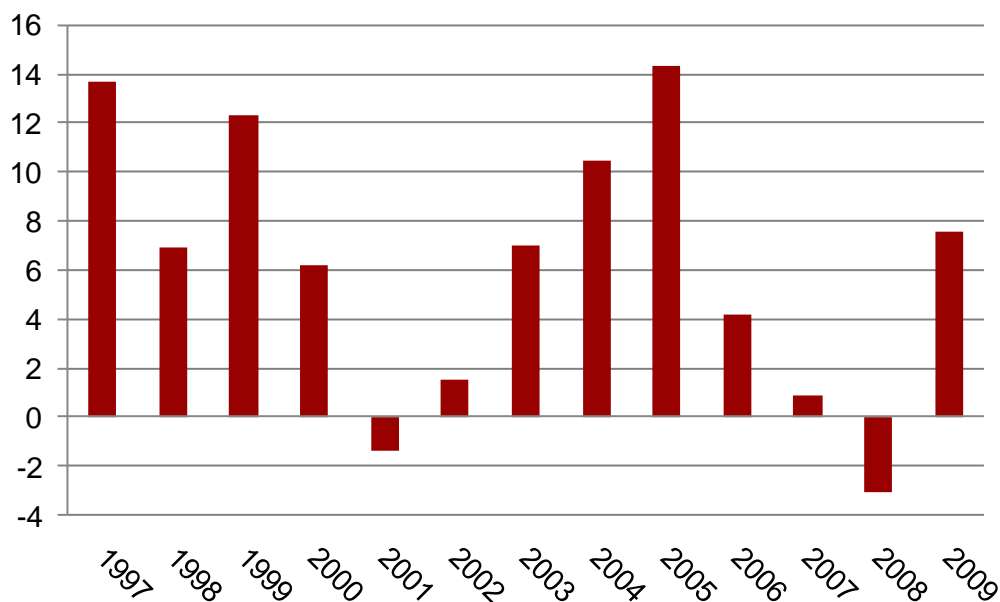
kun lige netop dækker de afgivne garantier. I perioder med lavt renteniveau vil selskaber med nominelle garantier typisk vælge en anden investeringsstrategi end selskaber, der ønsker at sikre købekraften af opsparingen. Disse udfordringer gør, at Finanstilsynet forventer at bevægelsen fra høje garantier over mod ingen eller o-garantier fortsætter.

Andelen med o-garantier eller ingen garanti er svagt stigende. Gennem 2009 er selskabernes hensættelser reserveret til unit-linked kontrakter næsten fordoblet. Ultimo 2008 udgjorde disse 92 mia. kr., ultimo 2009 var de steget til 191 mia. kr., svarende til 13 pct. af de samlede hensættelser.

Afkast og placering af aktiver:

Selskabernes investeringsafkast svinger en del fra år til år. 2001 og 2008 var kendetegnet af store tab på især aktiebeholdninger og kreditobligationer. Betragtes afkastet på de forskellige typer af aktiver kan det iagttages, at de typer af aktiver, som gav store tab i 2008, er de samme som har givet store gevinster i 2009, se appendiks 2.

Figur 3: Investeringsafkastet i procent siden 1997.

Anm.: Som mål for selskabernes forrentning anvendes et ensartet afkastmål, benævnt Ni.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

3. Risici

Individuelt solvensbehov og kapitalbuffer

Det gældende kapitalkrav for danske livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser er defineret som det største af tre kapitalkrav.⁴

- Det beregnede solvenskrav
- Et minimumskapitalkrav
- Det individuelle solvensbehov

Det individuelle solvensbehov er selskabernes egen vurdering af den kapital, de finder tilstrækkelig til at modstå de risici, de har påtaget sig.

Med de kommende Solvens II regler overgår livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser fra oktober 2012 til et risikobaseret kapitalkrav. Det betyder, at de enkelte selskabers kapitalkrav fra det tidspunkt udelukkende kommer til at afhænge af de risici selskaberne påtager sig.

De samlede kapitalkrav foranlediget af forskellige typer af kapitalkrav fremgår af tabel 3. For 23 selskaber var det gældende kapitalkrav det beregnede solvenskrav og kapitalkravet for disse selskaber var 33,1 mia.kr. For 32 selskaber var det gældende kapitalkrav individuelt solvensbehov, og kapitalkravet for disse selskaber var 19,8 mia.kr. Ultimo 2009 var de faktiske samlede kapitalkrav på 53,0 mia. kr.

⁴ Endelig har Finanstilsynet også mulighed for at fastsætte et højere individuelt solvenskrav. Dette er dog endnu ikke sket for livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser.

Tabel 3: Fordelingen af det gældende kapitalkrav ultimo 2009.

	<i>Antal</i>	<i>Mia. kr.</i>	<i>Andel</i>
Beregnet solvenskrav	23	33,1	62,5
Minimumskapitalkrav	2	0	0,1
Individuelt solvensbehov	32	19,8	37,4
<i>I alt</i>	57	53	100

Anm.: Af vejledningen om opgørelse af individuelt solvensbehov fremgår det, at selskaberne skal have en basiskapital, der kan modstå tab, der er så store, at de med statistisk sandsynlighed kun vil opstå hvert 200 år. Dette krav er således risikobaseret.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Risici – omfang og typer

Selskaberne vurderede ultimo 2009, at 137,2 mia. kr. i kapital var tilstrækkelig til at modstå de risici, de har påtaget sig. Den største post er markedsrisici på 98,7 mia. kr. Samlet giver diversifikationseffekter⁵selskaberne en rabat på 4,5 mia. kr., når der tages højde for den indbyrdes sammenhæng mellem markedsrisici, forsikringsrisici og øvrige risici. I alt 25 selskaber har indregnet diversifikationseffekten i opgørelsen af det individuelle solvensbehov.

Tabel 4: Selskabernes samlede risikoeksponering ultimo 2009.

<i>mia. kr.</i>	Kapitalbehov	Andel
Forsikringsrisici	24,3	18%
Markedsrisici	98,7	72%
Øvrige risici	18,7	14%
Overordnet diversifikation	-4,5	-3%
<i>Samlet risikoeksponering</i>	137,2	100%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Tabel 5 er dannet ved at fremhæve udvalgte risicityper fra de overordnede risikoeksponeringer.

⁵ Diversifikationseffekten er en matematisk metode til at sammenlægge risici og samtidig tage højde for at risiciene ikke hænder på samme tidspunkt.

Tabel 5: De fem største risikotyper ultimo 2009.

<i>Risikotype</i>	<i>mia. kr.</i>
Aktierisici	55,4
Renterisici (netto)	23,8
Ejendomsrisici	14,1
Kredit- og modpartsrisici	13,8
Levetidsrisici	12,4
<i>I alt</i>	<i>119,4</i>

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Aktie og nettorenterisikoen er dominerende med hhv. 55,4 mia. kr. og 23,8 mia. kr. Nettorenterisikoen fremkommer ved at fratække renterisikoen på forsikringsforpligtelserne fra renterisikoen på aktiverne. Blandt de øvrige risici er det kredit- og modpartsrisikoen, der dominerer.

Levetidsrisikoen, dvs. risikoen for at de forsikrede lever længere end forventet, er den dominerende risiko indenfor forsikringsrisiciene. Til denne risiko er der afsat ca. 12,4 mia. kr.

Selskabernes livsforsikringshensættelser skal dels afspejle den observerede nuværende dødelighed, dels forventningerne til den fremtidige levetidsforbedring af kunderne således, at hensættelserne er tilstrækkelige til at dække forpligtelserne over for kunderne. Det beløb, der afsættes til levetidsrisikoen i det individuelle solvensbehov, har til formål at dække risikoen for, at den forventede levetidsforbedring i livsforsikringshensættelserne ikke er tilstrækkelig. Levetiden er steget markant i den danske befolkning over de seneste 15 år, eksempelvis er restlevetiden for en nyfødt steget med ca. 3 år i denne periode. Finanstilsynet har særligt fokus på selskabernes opgørelse af levetidsrisikoen i det individuelle solvensbehov.

Kapitalbuffere

Omfanget af kundemidler/bonuspotentialer, som kan anvendes til at dække tab har stor betydning for, hvor hårdt selskabernes kapital bliver ramt af en negativ markedsudvikling.

I 2009 steg det kollektive bonuspotentiale steg fra 11,8 mia. kr. i 2008 til 26,1 mia. kr., hvilket stadig er væsentligt lavere end niveauet for 2007, hvor selskaberne havde ca. 80 mia. kr. Bonuspotentiale på fripolicydelser steg fra 143,6 mia. kr. i 2008 til 174,6 mia. kr. i 2009.⁶

Tabel 6: Udvikling i bonuspotentialer, som kan anvendes til at dække tab.

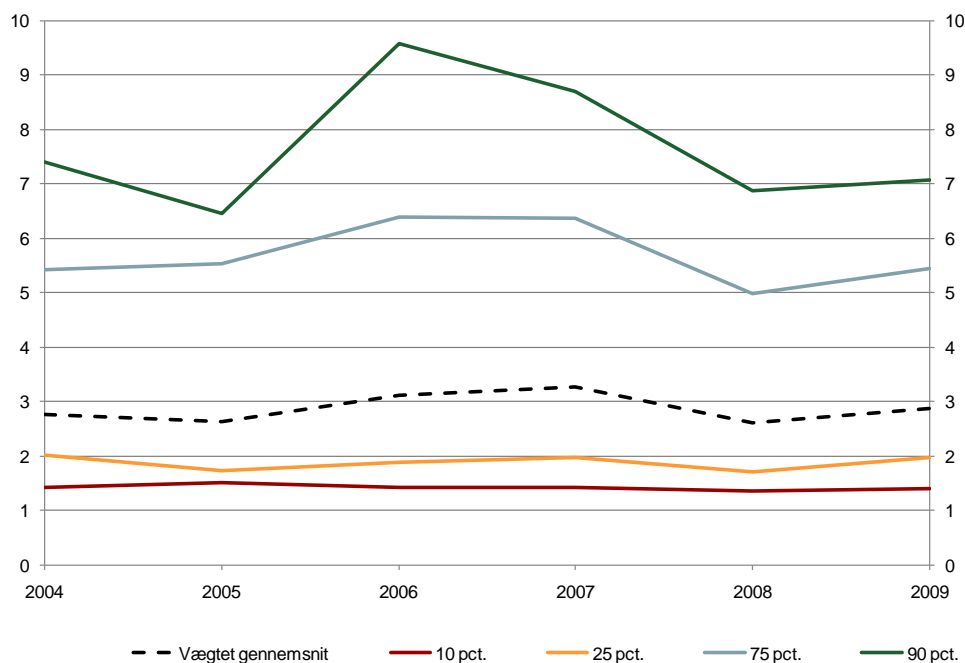
<i>mia. kr.</i>	2007	2008	2009
Kollektivt bonuspotentiale	80	11,8	26,1
Bonuspotentiale på fripolicydelser	168,2	143,6	174,6
<i>Dækning i alt</i>	<i>248,2</i>	<i>155,5</i>	<i>200,6</i>

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Solvensoverdækning

Spredningen i selskabernes solvensoverdækning er fortsat ret betydelig. I 2009 steg den gennemsnitlige solvensoverdækning fra faktor 2,6 til 2,9.

Figur 4: Solvensoverdækning i selskaberne.

Anm.: Figurens solvensoverdækning er baseret på kapitalkravet.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

⁶ Endelig har sektoren et samlet skatteaktiv på ca. 13,8 mia. kr. Langt størstedelen af dette er PAL-skatteaktiver, dvs. en skattemæssig kompensation for de tab, selskaberne havde på investeringerne i 2008.

4. Om statistikken

I beregningen af det vægtede gennemsnit indgår de virksomheder, der var på markedet det pågældende år.

9 unit link selskaber er udeladt af beregningen af afkast-nøgletallet, fordi deres forretningsprofil adskiller sig fra den øvrige del af branchen. Som vægt for de enkelte selskaber er anvendt den totale balancesum fratrukket hensættelser til unit-link kontrakter.

For nøgletallet *omkostningsprocent af præmier*, er den samlede præmiesum anvendt som vægt. For nøgletallene *omkostningsprocent af hensættelser*, *omkostningsresultatet* og *forsikringsrisikoresultat* er livsforsikringshensættelser tillagt hensættelser for unit-link forsikringer anvendt som vægt. Endelig er antallet af forsikrede anvendt som vægt i beregningen af omkostninger pr. forsikret.

For 2009 har 3 selskaber særlige bonushensættelser af type A. Forrentning af særlige bonushensættelser på type B er baseret på 22 observationer. Forrentning af medlemskonti før skat er baseret på 2 observationer. Forrentning af ansvarlig lånekapital før skat er baseret på 10 observationer.

Bonushensættelser af type B, samt medlemskonti kan indregnes i basiskapitalen, mens type A kan medregnes i den supplerende kapital.

Bonusgrad, kundekapital, egenkapital og overdækningsgrad sættes alle i forhold til summen af de retrospektive hensættelser.

Markedssegmentering

Selskaberne i artiklen er segmenteret efter, hvorvidt de er markedsorienterede eller ej. Den markedsorienterede eller kommercielle del af markedet for livs- og pensionsforsikring omfatter de individuelle ordninger samt de arbejdsmarkedsrelaterede ordninger, som er aftalt på den enkelte virksomhed. I relation til førstnævnte ordninger har den enkelte pensionskunde mulighed for at vælge pensionsudbyder, og i relation til sidstnævnte har den enkelte virksomhed mulighed for at vælge pensionsudbyder. De

markedsorienterede selskaber (25 i alt) er alle livsforsikringsselskaber, men der findes livsforsikringsselskaber, der ikke er markedsorienterede.

Ikke-markedsorienterede selskaber (36 i alt) er enten forsikringsselskaber eller tværgående kasser, hvor medlemskab og dermed pensionsopsparing er tvungen, typisk overenskomstbestemt⁷. Alle tværgående pensionskasser er i denne kategori.

Livsforsikringsselskaber er kendetegnet ved, at de kun må sælge livsforsikringer eller tilsvarende produkter. Der var i alt 33 livsforsikringsselskaber ved udgangen af 2009, og de administrerer 44 pct. af den opsparingsbaserede pensionsopsparing i Danmark. Tværgående pensionskasser dækker typisk ansatte inden for en bestemt branche eller med en bestemt uddannelse. Ofte er arbejdsgiverne også repræsenteret. Der var i alt 26 tværgående pensionskasser i Danmark ved slutningen af 2009.

I appendiks 4 findes en tabel over den samlede pensionsopsparing i Danmark, heri indgår også pengeinstitutterne og firmapensionskasser. Pengeinstitutterne tilbyder pensionsopsparing via kapital- og ratepensioner m.v. Pensionen placeres på en konto enten kontant, som puljeindlån eller i særskilt depot. Endeligt har pengeinstitutterne også enkelte arbejdsmarkedspensioner. For enkelte ordninger er det muligt hæve beløb før tid på sammen måde som er tilfældet med SP. Det drejer sig først og fremmest om selvpensionskonti. Det samlede indestående på selvpensionskonti var ultimo 2009 på knap 3,3 mia. kr.

Firmapensionskasser er pensionskasser, hvor kun de ansatte i et specifikt firma kan blive medlemmer. Disse spiller kun en lille rolle i det danske pensionssystem. I en række andre europæiske lande indtager firmapensionskasserne (IORP's) derimod en vigtig rolle, det gælder f.eks. i Holland, Storbritannien og Tyskland. Denne artikel behandler ikke firmapensionskasser. De behandles i en særskilt markedsudviklingsartikel.

På Finanstilsynets hjemmeside – www.ftnet.dk. findes tal for de enkelte selskaber.

⁷ I internationale analyser opfattes de overenskomstbaseret pensionsordninger som frivillige, fordi de er aftalt mellem frie aftaleparter, fx BUPL og KL og er ikke baseret på lovgivning. Det system omtales ofte som den danske model.

5. Appendiks

Appendiks 1: Nøgletal for alle livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser.

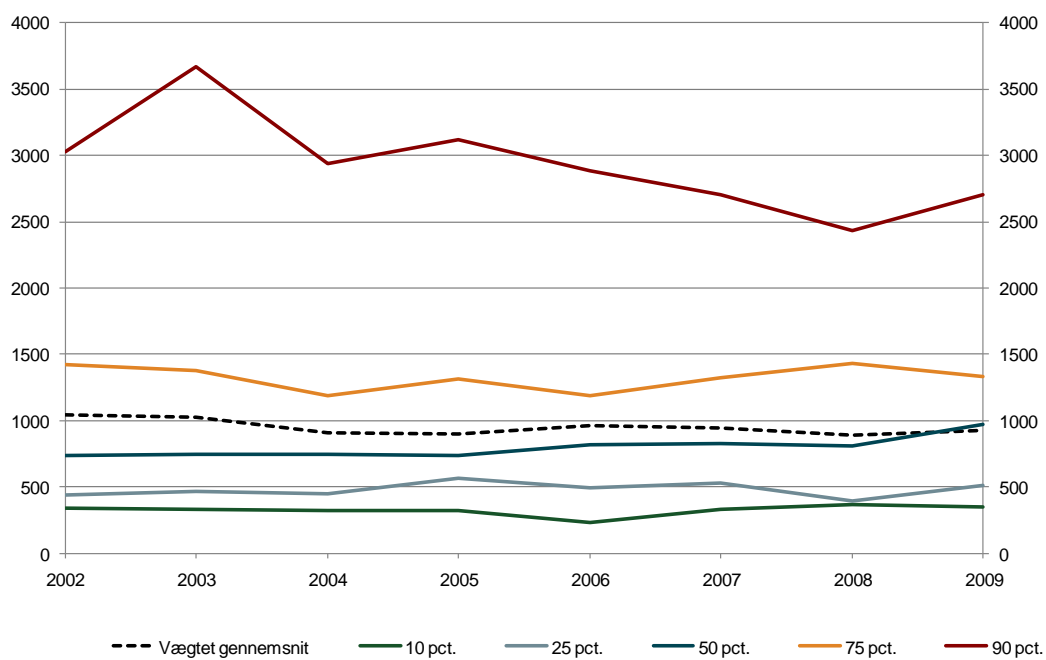
Pct.	Vægtet gennemsnit		2009	
	2008	2009	25 pct. fraktil	75 pct. fraktil
Afkast før pensionsafkastskat	-3,1%	7,6%	5,4%	11,4%
Afkast efter pensionsafkastskat	-2,6%	6,5%	4,9%	10,2%
Omkostningsprocent af præmier	4,5%	4,7%	2,4%	7,7%
Omkostningsprocent af hensættelser	0,4%	0,4%	0,2%	1,0%
Omkostninger pr. forsikret (kr.)	895	929	516	1334
Omkostningsresultat	0,0%	0,0%	-0,2%	0,1%
Forsikringsrisikoresultat/risikoresultat	0,2%	0,3%	0,0%	0,7%
Bonusgrad	1,4%	2,9%	1,1%	3,5%
Kundekapitalgrad	4,0%	4,2%	1,4%	5,1%
Ejer-/egenkapitalgrad	10,0%	10,7%	8,7%	26,6%
Overdækningsgrad	6,8%	7,9%	6,6%	16,8%
Solvensdækning	2,6	2,9	2,0	5,4
Egenkapitalforrentning før skat	-16,9%	11,3%	3,9%	20,0%
Egenkapitalforrentning efter skat	-16,2%	9,3%	1,6%	19,4%
Forrentning af kundernes midler efter omkostninger før skat	-2,9%	7,1%	4,0%	10,1%
Forrentning af medlemskonti før skat	2,6%	3,8%	3,8%	7,9%
Forrentning af ansvarlig lånekapital før skat	6,1%	3,5%	4,3%	6,4%
Forrentning af særlige bonushensættelser af type A før skat	0,0%	0,0%	3,4%	15,4%
Forrentning af særlige bonushensættelser af type B før skat	0,6%	9,8%	3,6%	12,6%

Anm.: De ovennævnte standard-nøgletal udarbejdes for hvert selskab, og som kan findes på ⁸finanstilsynets hjemmeside.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

⁸ For en fyldestgørende beskrivelse af konstruktionen af nøgletallene henvises til Bilag 9 i seneste "Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser"

Figur A1: Omkostninger pr. forsikret i kr. - samtlige selskaber i 2009.

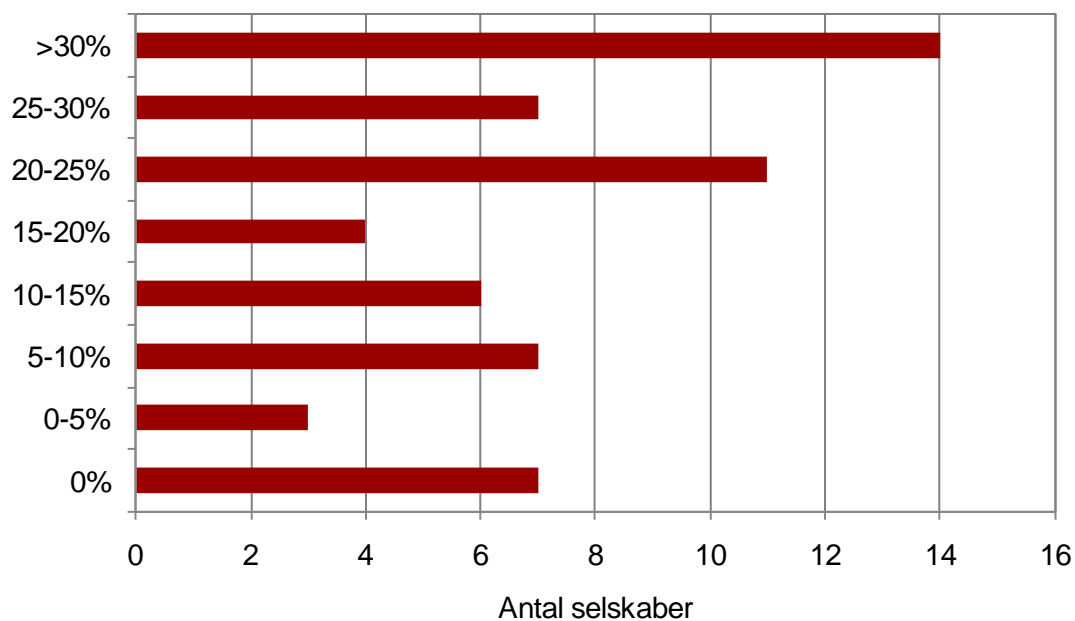
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 2: Investeringsafkastet i 2008 og 2009

<i>Pct.</i>	Afkast - pct. p.a.		Andel - pct.	
	2008	2009	2008	2009
Grunde og bygninger, der er direkte ejet	-3,41	-0,99	2,20	1,83
Ejendomsaktieselskaber	0,28	-2,32	6,03	5,77
Grunde og bygninger i alt	-0,96	-1,61	8,23	7,60
Andre dattervirksomheder	4,24	9,41	1,09	0,80
Bønoterede danske aktier	-43,83	39,63	1,70	2,22
Unoterede danske kapitalandele	-17,79	-1,34	1,17	0,78
Børsnoterede udenlandske kapitalandele	-40,75	27,53	10,22	11,26
Unoterede udenlandske kapitalandele	-11,48	-4,12	3,46	2,78
Kapitalandele i alt	-36,28	20,59	16,56	17,04
Statsobligationer (zone A)	15,84	1,96	11,27	15,13
Realkreditobligationer	6,92	7,73	37,06	33,91
Indeksobligationer	5,96	9,01	5,55	5,40
Kreditobligationer investment grade	-6,31	12,62	5,42	6,27
Kredit non inv. grade + emerging obligationer	-22,26	34,09	5,26	6,88
Andre obligationer	-13,98	8,06	0,70	1,09
Obligationer i alt	3,46	9,63	65,26	68,68
Pantsikrede udlån	4,64	5,94	0,01	0,01
Øvrige finansielle investeringsaktiver	50,43	3,45	4,99	4,05
Afledte finansielle instrumenter til sikring	231,26	-19,54	3,87	1,83

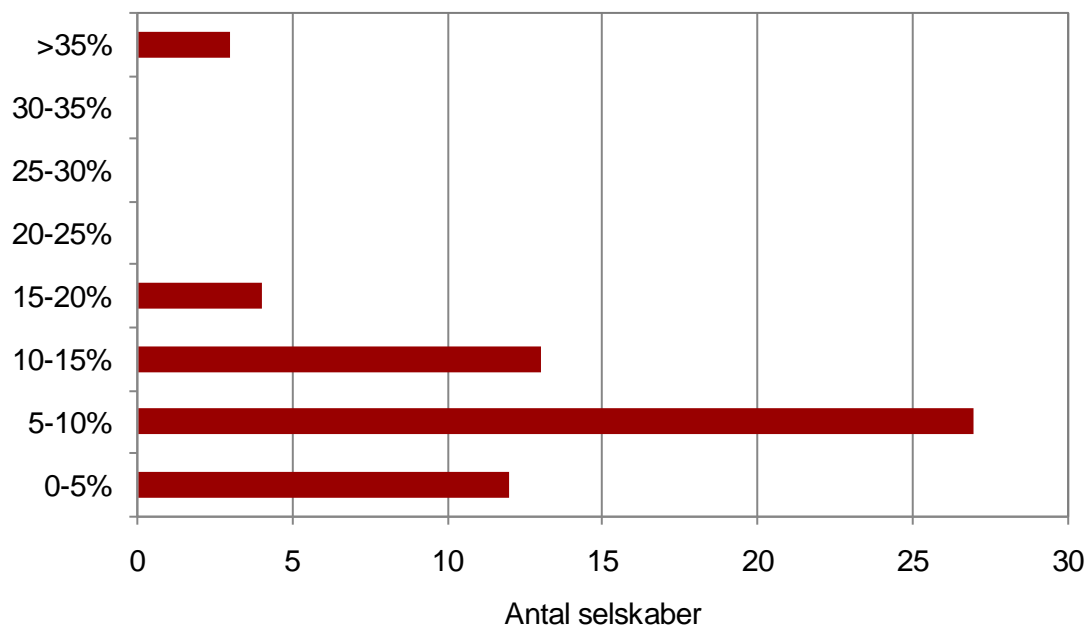
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Figur A2: Aktieandel i selskaberne ultimo 2009.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Figur A3: Investeringsafkast i selskaberne i 2009.

Anm.: N1 er brugt som mål for afkastet.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 3: Markedskoncentration efter segmentering.

Tabel A1: De største selskaber, ikke-segmenteret.

Top 5 (Bruttopræmier og balance 2007)	Mio.kr.				Pct.			
	Bruttopræmier		Balancesum		Bruttopræmier		Balancesum	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
PFA (*)	15.585	15.370	227.830	251.796	13,9	14,4	15,0	15,3
Danica (*)	18.534	15.897	234.990	249.695	16,6	14,9	15,5	15,2
Nordea (*)	11.519	8.938	127.262	137.463	10,3	8,4	8,4	8,3
Kommuneforsikring (*)	6.533	7.081	147.180	129.859	5,8	6,6	9,7	7,9
PensionDanmark (*)	10.215	10.309	71.945	88.343	9,1	9,7	4,7	5,4
<i>I alt</i>	<i>62.386</i>	<i>57.595</i>	<i>809.206</i>	<i>857.155</i>	<i>55,8</i>	<i>53,9</i>	<i>53,4</i>	<i>52,0</i>
Alle selskaber	111.832	106.790	1.515.175	1.647.960	100,0	100,0	100,0	100,0

Anm.: (*) betyder, at en koncerndefinition er anvendt. I appendiks 4 fremgår, hvilke selskaber de enkelte koncerner udgøres af.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Tabel A2: De største selskaber, segmenteret.

Markedsorienterede Top 5	Bruttopræmier		Ikke-markedsorienterede Top 5	Bruttopræmier	
	2008	2009		2008	2009
<i>Pct.</i>					
Danica Pension (*)	29,6	28,5	PensionDanmark	20,8	20,2
PFA Pension (*)	23,1	25,5	Kommunernes Pensionsforsikring	13,3	13,9
Nordea Pension (*)	18,4	16,0	Industriens Pension	12,3	11,8
SEB (*)	9,6	10,3	Pen-Sam	7,9	8,4
Topdanmark (*)	5,6	6,3	Lærernes Pension	6,7	7,3
<i>I alt</i>	<i>86,3</i>	<i>86,6</i>	<i>I alt</i>	<i>60,9</i>	<i>61,5</i>
Alle markedsorienterede selskaber	100,0	100,0	Alle ikke-markedsorienterede selskaber	100,0	100,0

Anm.: Funktionærpension trukket ud af PFA koncernens samlede bruttopræmier, da Funktionærpension ikke er markedsorienteret.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 4: Den opsparingsbaserede pensionsformue i Danmark.

<i>Mia. kr.</i>	2005	2006	2007	2008	2009	Vækst p.a	
						2005-2009	Andel 2009
Livsforsikringselskaber	953	1.010	1.054	1.119	1.212	6,19%	44%
Tværgående pensionskasser	381	402	412	396	436	3,43%	16%
Pengeinstitutter	299	347	376	309	379	6,07%	14%
Firmapensionskasser	42	43	43	43	45	1,49%	2%
ATP, LD og SP	479	489	506	827	669	8,68%	24%
<i>I alt</i>	2.155	2.292	2.391	2.694	2.740	6,19%	100%

Anm.: For pengeinstitutter er pensionsformuen opgjort som summen af følgende konti/depoter i pengeinstitutter: Indekskonti, kapitalpensionskonti, selvpensioneringskonti, ratepensionskonti, kapitalpensionsdepoter, ratepensionsdepoter og selvpensioneringsdepoter. For de øvrige selskabstyper er balancesummen anvendt, hvilket giver en undervurdering af pengeinstitutternes markedsandel. Den samlede vækst i ATP, LD og SP har været præget af særlige forhold. ATP skriver i deres årsrapport for 2008, at rentefald og stærkt øget anvendelse af repoforretninger medførte en ekstraordinær stigning i balancen i 2008. I 2009 blev omfanget af disse forretninger reducerede. I 2009 blev knap 40 mia. kr. udbetalt fra SP. Ordningen forventes at lukke i første halvdel af 2010 og de sidste ca. 4 mia. kr. udbetales.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 5: Oversigt over selskaber i artiklen ultimo 2009.

	Reg. nr.	Navn	Aktiver mia. kr.	Type	M.O.
	62973	Danica Pension	206,43	LIV A/S	Ja
Danica:	63023	Danica Pension I	36,88	LIV A/S	Ja
	62969	Danica Liv III	6,39	LIV A/S	Ja
Nordea:	62983	Nordea Liv & Pension	137,46	LIV A/S	Ja
	62965	PFA Pension	241,80	LIV A/S	Ja
PFA:	62981	Funktionær Pension	9,63	LIV A/S	Nej
	63021	PFA Soraarnej	0,37	LIV A/S	Ja
	62518	SEB Pensionsforsikring A/S	65,22	LIV A/S	Ja
SEB:	63013	SEB Link A/S	8,05	LIV A/S	Ja
	63001	SEB Liv III A/S	3,37	LIV A/S	Ja
	62908	Skandia	7,42	LIV A/S	Ja
Skandia:	63014	Skandia Link	5,59	LIV A/S	Ja
	63028	Skandia Livsforsikring A	4,06	LIV A/S	Ja
	63016	Topdanmark Livsforsikring A/S	26,45	LIV A/S	Ja
	63026	Topdanmark Livsforsikring V A/S	12,24	LIV A/S	Ja
Topdanmark:	63020	Topdanmark Livsforsikring III A/S	5,16	LIV A/S	Ja
	63025	Topdanmark Link A/S	2,98	LIV A/S	Ja
	63018	Topdanmark Livsforsikring II A/S	0,71	LIV A/S	Ja
	63022	Nykredit Livsforsikring A/S	0,26	LIV A/S	Ja
Øvrige selskaber i markedsudviklingsartiklen					
	Reg. nr.				
	62548	Sampension KP A/S	129,86	LIV A/S	Nej
	62997	PensionDanmark	88,34	LIV A/S	Nej
	62992	Industriens Pensionsforsikring A/S	75,45	LIV A/S	Nej
	70814	MP Pension	70,79	TPK	Nej
	70857	Pensionskassen for Sygeplejersker	54,01	TPK	Nej
	71071	Lægernes Pensionskasse	49,88	TPK	Nej
	62972	PenSam Liv	42,42	LIV A/S	Nej
	70807	Juristernes og Økonomernes Pensionskasse	39,48	TPK	Nej
	63000	Lærernes Pension	37,33	LIV A/S	Nej
	63010	AP Pension	34,11	LIV A/S	Ja
	71046	Pensionskassen for Børne- og Ungdomspædagoger	31,13	TPK	Nej
	70691	Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse	27,07	TPK	Nej
	70849	Finanssektorens Pensionskasse	21,32	TPK	Nej
	71044	Pensionskassen for Socialrådgivere og Socialpædagoger	20,13	TPK	Nej
	70912	Pensionsk. for sygehjælpere, besk.svejl., mv.	18,64	TPK	Nej
	70742	Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører	13,39	TPK	Nej
	62706	Alm. Brand Liv og Pension A/S	13,09	LIV A/S	Ja
	70061	BANKPENSION	13,04	TPK	Nej
	70727	Pensionskassen for Ergoterapeuter og Fysioterapeuter	12,30	TPK	Nej
	70933	Pensionskassen for Kontorpersonale	9,64	TPK	Nej
	70913	Pensionskassen for Bioanalytikere	9,48	TPK	Nej
	70934	Pensionskassen for Lægeseekretærer	9,47	TPK	Nej
	70806	Pensionskassen for Jordbrugsakademikere og Dyrlæger	9,02	TPK	Nej
	70911	Pensionskassen for Farmakonømer	7,94	TPK	Nej
	70735	Arkitekternes Pensionskasse	6,26	TPK	Nej
	70858	Pensionskassen for Kost- og Ernæringsfaglige	5,43	TPK	Nej
	62974	PMF-Pension	4,72	LIV A/S	Nej
	63011	SHB Liv	2,49	LIV A/S	Ja
	62990	PKA+Pension	2,32	LIV A/S	Ja
	70099	Pensionskassen for Værkstedsfunktionærer i Jernet	2,00	TPK	Nej
	70941	Pensionskassen for portører	1,60	TPK	Nej
	70927	Pensionskassen for Jordemødre	1,51	TPK	Nej
	71097	Arbejdstagernes Pensionskasse	0,97	TPK	Nej
	63017	Forsikrings-Aktieselskabet ALKA Liv II	0,88	LIV A/S	Ja
	71084	Pensionskassen for Apotekere og Farmaceuter	0,87	TPK	Nej
	63029	letpension	0,33	LIV A/S	Nej
	71036	Pensionskassen for trafikfunktionærer	0,32	TPK	Nej
	71047	Pensionskassen for amtsvejtmænd m. fl.	0,30	TPK	Nej
	62862	Slagteriernes Gruppeliv	0,10	LIV G/S	Nej
	63030	Livsforsikringselskabet A/S	0,06	LIV A/S	Nej

LIV = Livsforsikringselskab, TPK = Tværgående Pensionskasse, M.O = markedsorienterede